

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héttől és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrségre nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 22.

A Wahrmond-ügy és az egyházjog tanítása.*

Írta: **Dr. Kőrösy Zoltán** jogakad. igazgató.

Az Ausztriában oly nagy port felvert Wahrmond-üggyel a magyar napilapok bőven foglalkoztak ugyan, de annak időnkénti fejleményeit többé-kevésbé tendenciózusan s nem azon elvi szempontok alapján vizsgálták, amelyeknek objektív figyelembevételével lehet csupán Wahrmond eljárásáról s az ezáltal felidézett mozgalmakról némileg is helyes ítéletet alkotni.

Azok a valóban dilettáns-közlemények, melyek ezen ügyre vonatkozólag mind-ezideig napvilágot láttak, inkább a közvélemény félrevezetésére, semmint felvilágosítására alkalmasak. Ezért kívánunk az ügghöz röviden — s különösen az egyházjog tanítására való tekintettel — e helyütt hozzászólni.

Wahrmond innsbrucki egyetemi jogtanár »Katholische Weltanschauung und freie Wissenschaft« címen nem hallgatóinak, se nem valamely tudományos egyesület vagy gyülekezet körében, hanem merőben laikus közönség számára egy népies előadást tartott, amelyben a kereszténység s különösen a katolikus egyház egynemely cikkelyeit támadja meg. A felolvasás abszolúte nem egyházjogi kérdésekkel foglalkozik, se nem tudományos buvárkodás eredménye, — hiszen maga a szerző »populär-wissenschaftlicher Vortrag«-nak minősíti — hanem egy meglehetősen alacsony színvonalon álló elmélkedés a keresztény, különösen katolikus világnézet felett. Nevezetesen pedig a keresztény vallásnak — általa sokszor önkényesen és helytelenül értelmezett — némely dogmáit szóvá téve, azokat brüszk modorban elvetendőnek nyilvánítja, illetve ellenükben minden tudományos levezetést és bizonyítást nél-

* Legújabb jelentések szerint véget ért az osztrák egyetemeken a forrongás, melyet a Wahrmond-ügy keltett. A magyar liberális sajtó nagyon elfogultan tárgyalta ezt az ügyet. Helyén való azért egy ilyen tárgyilagossá, igazi szakértő tollából származott cikk, melyet a Felvidéki Ujság nyomán közlünk.

Szerk.

külöző negatív tételeket állít fel. E helyütt természetesen mindezen állításokat nem boncolgathatjuk, de hogy mégis Wahrmond vitakozási modoráról némi ismeretést adjunk, elég legyen felemlitenünk, hogy szerinte csakis a zsidó hittörvények igazi vallási elvek s aki azokat követi, »ist ein gerechter, d. h. ein religiös, sittlich und rechtlich tadelloser Mensch«. Mig a keresztény hitágazatok rendszerét így jellemzi: »Ein von der eigenen Dogmatik für unverständlich erklärter und in den Augen der modernen Welt einfach unmöglicher Gottesbegriff Ein längst veraltetes, allen wissenschaftlichen Errungenschaften der Neuzeit hohnsprechendes Weltbild. Ein vielfach abergläubischer, heidnisch-politeistischer Kultus. Eine rein formale und äusserliche, in der Hoffnung auf Lohn und der Furcht vor Strafe gipfelnde Moral... Und all dies zusammen nennt sich katholische Weltanschauung.«

Ugyan mit szólnának az én izraelita joghallgatóim, ha egyházjogi előadásaimban avagy a katedrán kívül is a mózesi dogmákat ilyen persiflagezzsal illetném? S ha még hozzá vesszük, hogy Wahrmond ezen előadást mintegy népzongatói minőségben tartotta: úgy alig szenved kétséget, hogy eljárása nagyon is közel esik a vallás elleni izgatás tényéhez; de legalább is az egyházjogi tanzék rendeltetésével és méltóságával egy tekintélyes, illetve legnagyobb történelmi egyház tanításainak ilyen modorban való megtámadása aligha egyeztethető össze!

Mikor ebbeli nézetünknek kitejezést adunk, a legtávolabbról sem akarjuk a tudományos meggyőződésnek és a főiskolai tanítás szabadságának — akár a vallás szempontjából is — indokolatlanul való korlátozását kívánni! Követeljük a katedra és a tanár számára a teljes kutatási és tanítási szabadságot, de a józan ész, az emberiség közkincesit képező magasztos vallás-erkölcsi elvek és az állami törvények által megállapított korlátok tiszteletben tartásával.

S nem oszthatom azt az álláspontot, hogy az igazi tanszabadság más korlátot nem ismer, mint csakis azt, hogy »a tanárok az államok tételes törvényeivel és céljaival ellentétes tanokat nem hirdethetnek« s hogy a tanügyi politikának egyetlen vezérelve csak az lehet, hogy »az állam tényleges impériumát, uralkodó

jogának eszméit megvédje«. Mert hiszen az egyéni és társadalmi tisztesség, a becsület s a hitvallási meggyőződés a főiskolai tanítás és a tudományos kutatások körében szintén nem tiporhatók lábbal. Ezeknek tiszteletben tartását, mint egyéb, különösen művelt emberektől, úgy a tudománnyal hivatásszerűleg foglalkotól is megkívánhatjuk!

De, újólaj hangsúlyozom, kiváló súlyt kell helyeznünk arra, hogy a tanár vagy a tudós hol és minő modorban adja elő a maga, bármily messzemenő s a közfelfogástól bármennyire eltérő irányzatú tantételeit. Ha szigoruan tudományos célból — és a már említett észszerű korlátok figyelembe vételével — valaki komoly buvárkodás tárgyává teszi akár a katolikus, akár a protestáns egyház dogmáit s ezeken nyugvó jogintézményeit: ez ellen aligha lesz bárkié is rosszalló megjegyzése. A lipcsei egyetem nagyhirű tanára, Sohml Rudolf a múlt század utolsó tizedében egy nagy munkát bocsátott közre, a mely az egyházjog történetével foglalkozik s ebben — bámulatos tudományos apparátussal s remek dialektikával — azon meggyőződését akarja tudományosan igazolni, hogy az egyházjog (akár protestáns, akár katolikus) az egyház lényegével, ideális céljaival és rendeltetésével egyáltalán összeférhetetlen. Sohml tehát megtámadta a protestáns és katolikus egyházjognak egész rendszerét s még sem jutott eszükbe sem a protestánsoknak, sem a katolikusoknak, hogy őt ezért szemrehányással illessék vagy megrendszabályozását sürgessék. Mert a maga tudományos meggyőződését komoly, szakszerű tanulmányok alapján s oly modorban adta elő, a mely egyik vallásfelekezetnek hitbeli meggyőződését sem sérte-tette.

Egyáltalán, az egyházjog tanárának — épen mert studiumának jellegénél fogva a felekezeti érzékenységgel számolnia kell — kiválóan kötelessége ügyelni arra, hogy az egyházjogi intézményeknek s az azokkal kapcsolatos hittani tételeknek bírálatánál a különböző hitfelekezetű hallgatóknak vallási meggyőződésén sérelmet ne ejtsen. Hiszen a jog- és államtudományi karokon római katolikus, református, ág. evangélikus, görög katolikus, gör. keleti, zsidó és unitárius hallgatók tanulják az egyházjogot egy-ugyan-

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

lfj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árrban lesz kiárustva.

Elsőrangú mütermében ugy

angol kosztümök, mint francia

ruhák **rendkívül olcsó**

árban elvállaltatnak.

azon professzortól s ha már most ez hol az egyik, hol a másik vallásnak hitelreit, egyházi jogi instituciót a Wahrmond-féle modorban bírálhatná: úgy saját hallgatói bizonytalán mihamar elfordulnának tőle.

Még röviden a bécsi nunciának ebben az ügyben tanúsított magatartásáról is meg kell emlékeznünk. Természetesen ezt a diplomáciai titoknak homálya fedi s az e részben nyilvánosságra került hírlapi közlemények adatainak megbízhatóságához temérdek kétség fér. Ha igaz az, hogy a nuncius nemcsak szóvá tette Wahrmond előadását, hanem egyúttal azt is követelte a külügyminisztertől, hogy Wahrmond többé egyházi jogot az osztrák egyetemeken ne taníthasson, úgy hatáskörét tagadhatatlanul túllépte s eljárása az állami ügybe való közvetlen beavatkozás jellegét viseli magán. De ha csupán arra szorított, hogy Wahrmondnak egyház- és keresztényellenes előadására a külügyi kormány figyelmét felhívta, úgy a római kuria és az egyház irányában tartozó s diplomáciai állásából természetesen folyó kötelességének tett eleget. A nunciának a római kuriának első rendű diplomáciai képviselői, állásuk és annak feladatukra a világi államok nagyköveteivel analóg jellegű. A mint tehát bármely állam diplomáciai képviselőjének joga és kötelessége azon udvarnál, illetve országban, a hová küldetett, saját uralkodójának s államának érdekeit képviselni, azokat bármiféle sérelmek és támadások ellenében megvédelmezni: úgy a római kuria diplomatáinak is meg van azon joguk, hogy a kuriára és az egyházra nézve sérelmes eljárások, tanítások és intézkedések esetében óvó és figyelmeztető szavakat felemlélhessenek.

Mindezek alapján annak a véleményünknek kell kifejezést adnunk, hogy Wahrmond professzort az eljárása következményeképp beállott zavarokért nem csekély felelősség terheli s az ebből őt

érő kellemlenségeknek fő tényezőjéül első sorban önmagát okolhatja.

Sürgősségi indítvány a szeszadó javaslatra. Szerdán sürgősségi indítványt fognak beadni a szeszadó javaslatra. A Ház valószínűleg elfogadja a sürgősséget, mert azt akarja, hogy minél előbb tárgyalják a tervbe vett javaslatokat.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 22.

Elnök: *Juszt* Gyula.

Csekély érdeklődés mellett kezdődött a mai ülés.

Az igazságügybizottság előadója jelentést tesz a végrehajtásról szóló törvényjavaslatról.

Ezután

a szeszadóreform

törvényjavaslatát tárgyalják folytatódóan.

Babics-Gyalszky Lyuba horvátul beszél.

Mezőfi Vilmos: A Ház előtt levő javaslat erkölcsstelen alapon nyugszik. A szegény emberek filléreit akarja az állam kassza megtöltésére felhasználni. A szegény emberek büns szenvedélyét gyümölcsozteti az állam amikor az alkohol fogyasztók nyomorgó tömegétől veszi el a filléreket. Az államrendet nem csak a szuronyok tartják fenn, hanem még sokkal inkább a pálinkával elbutított nép milliói. (Nagy zaj.)

Azt mondja *Buzáth* képviselőtársam, hogy ha felemelik a pálinka árát akkor csökkeni fog a szeszfogyasztás. Ennek éppen az ellenkezője áll. A rosszul táplálkozó népmilliók nem tudnak lemondani a pálinka nyújtotta mámorról és megfizetik a nagyobb sarcot is amiáltal még nagyobb nyomásra jut és fokozott elkeseredéssel még nagyobb mértékben fogyasztják az állam által kiszolgáltatott mérgeket. (Zaj.)

Olay Lajos: Micsoda bolond beszéd ez.

Elnök: Rendre utasítja *Olayt*.

Mezőfi: Azt mondja a miniszterelnök, hogy a pálinka nem életszükséglet lehet hát emelni az árát. Miért nem emeli ezen a címen a járadék, tőkekamat és a földbirtok adóját; hisz ezeksem képeznek életszükségletet.

Markos Gyula: Talán a szeszgyárosok ágense vagy.

Mezőfi: Egyáltalán hozza be a miniszterelnök a progresszív adót.

Nagy György: Szégyen, hogy milyen kevesen vannak ilyen fontos ügynél.

Elnök: Csendre inti *Nagy* Györgyöt majd amikor ez ismételtén közbeszól az elnök megfenyegeti, hogy a mentelmi bizottsághoz fogja utasítani. (Helyeslés.)

Mezőfi folytatja beszédét és kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el.

Lorkovics Iván horvátul beszél. A javaslatot nem fogadja el.

Nagy György a javaslat ellen van. Indítványozza, hogy a Ház a szeszadó javaslat miatt bizalmatlanságot szavazzon a kormányra. A szeszkontingens megváltását 70 koronában indítványozza.

Demján Vazul a javaslat ellen beszél, de senki sem hallgatja.

Csányi Sándor a kisgazdák érdekeit védi. Az ülésnek fél négy órakor vége lett.

Közművelődési egyletek kongresszusa.

Az ország közművelődési egyesületei kongresszust tartottak tegnap Budapesten *Károlyi* Mihály gr. elnöke alatt, hogy megalakítsák az országos közművelődési tanácsot.

A tanácskozáson *Szell* Kálmán is részt vett; beszédet mondott arról, hogyan lehet Magyarországon a magyarságot fenntartani a nemzetiségi támadásokkal szemben.

— Csak szeretettel és jószággal — felelte *Szell* Kálmán. De nyomban hozzáfűzte:

— Föltétlen meghódolást követelünk azonban a magyar állam egységessége előtt. Mert ez az ország ezer esztendeig magyar volt, magyar ma is s az is akar maradni a jövőben.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Uti levelek a magyar gazdaság angol-országi tanulmányutjáról.

London, 1908. jún. 15.

I.

Az angol királyi gazdasági egyesület meghívást intézett az Orsz. Magyar Gazd. Egyesülethez, melyben azon óhajának adott kifejezést, hogy igen szívesen vennék, ha a magyar gazdasági tanulmányi kirándulás rendezésével nekik — angoloknak — módot nyujtanának arra, hogy a magyarok pár évvel ezelőtt igénybe vett szíves vendéglátását némileg viszonyozhassák.

Az O. M. G. E. szívesen fogadva a kitüntető meghívást, az angol királyi gazdasági egyesülettel egyetértőleg megállapította az utazás programját.

A kitűzött program értelmében a tanulmányi kirándulásra jeleztek tagok f. hó 11-én gyűltek össze Budapesten a Köztelek székházában. A megjelent tagokat *Dessewif* Aurél gr. az O. M. G. E. elnöke fogadta, majd pedig — jelezve hogy *Miklós* Odön új államtitkár, kit a társaság vezetésére felkért, családi gyász miatt akadályozva van a tanulmányutban való részvételben — a társaság vezetésére *Gr. Esterházy* Lászlót kérte fel, ki mellé a társaság vezetőül *Zsilinszky* Mihály

ny. államtitkár választotta meg; az O. M. G. E. részéről *Szilassy* Zoltán titkár küldetett ki a társaság ügyeinek vezetésére.

A vezetőség megalakulása után *Szilassy* Zoltán a fontosabb tudni valókat közölte a társaság tagjaival, amelynek megtörténte után véget érve az elindulást megelőző értekezlet a társaság tagjai melyek az egész ország legelőkelőbb gazdáinak sorából kerültek ki, egy kis időt szenteltek az ismerkedésnek.

A mánás világból részt vesznek a tanulmány uton *Esterházy* László gr., *Révai* Simon br., *Somsich* László gr., *Telesi* Géza gr., *Telesi* Ferenc gr., *Vécsey* László br., sőt még a mánás hölgy világ is képviselve van: *Bánffy* Györgyné grófné, *Bánffy* Judit grófné és *Révay* Simonné báróné által, kiken kívül még *Szereday* Aladárné és *Zsilinszky* Mihályné csatlakozott a társasághoz.

A társaság f. hó 13-án d. u. fél 3-kor indult el Budapestről, elhelyezkedve a rendelkezésükre álló kocsikban, melyek nemsokára megnépesültek az ismerkedő társaság tagjaival.

A vonat sebessen robogott tova, az állomások egymás után maradtak mögöttünk, bent pedig a vonatban negyven külföldre menő gazda, beszélte — tárgyalta a haza sorsát és ezen beszélgetés során nem egy érdekes vita fejlődött ki.

Az általános beszélgetést egy nem várt körülmény szakította meg, t. i. a gyorsvonat *Galánta* és *Pozsony* közt megállt. Mindenki kíváncsian sietett az ablakhoz, s láttuk hogy

Csekélyesen vagyunk, pár pillanatnyi feszült várakozás után a vonatból kiszált *Apponyi* Albert gr. miniszter, kinek személyéért még a robogó gyorsvonat is megáll egy pillanatra.

Este 7 óra felé léptünk át a magyar határon és nemsokára rá már Bécsbe értünk. Bécsben volt alkalmunk az előző napi császár jubileum utóhangjait élvezni. A nagy osztrák főváros még ekkor is hémzsegett a különféle népviseletbe öltözött jelmezes asszonyok és férfiakról, kik jórészt a pór nép sorából kerültek ki és igen érdekes képet nyujtottak.

Mint minden nagyobb osztrák mozgalomnak, úgy ennek is mi magyarok ittuk meg a levét, mert az ünnepségre annyira idegen özlönlött Bécsbe, hogy a vonatok zsufolva voltak az ünnepélyről hazatérő közönséggel, — s ebből kifolyólag az éjszakai utazás nagyon is kellemtelen volt.

Passaunál bucsut mondtunk Ausztria határára és át szelve Bajorország éjszakai részét, Ostende felé iparkodtunk.

A német határt ismét úgy 7 óra felé értük el amidőn belga területre lépve, öntudatosan elkövettük magunkon a lehető legnagyobb becsapást, t. i. hét órakor hátra igazítottuk az óránkat egy kerek órával, s mi ennek megtörténte után nyugodt lelkiismerettel hittük el a jámbor belgáknak hogy most nem hét, hanem csak hat óra van.

Belga területen haladva, lépten nyomon tanujelét láttuk ezen kis ország rendkívüli gazdaságának és fejlett iparának. A nagy gyár-

A választói jog kiterjesztéséről ezt mondta Széll Kálmán:

— Már évekkkel ezelőtt vallottam, hogy a hatvanéves választói rendszer nem felel meg többé a haladó kor követelményeinek. Reformálni kell azt, még pedig az általános választói jog alapján. E mellett szól az igazságérzés, a jogegyenlőség. Egyelőre a törvényhozás feladata ez, de ennek a kongresszusnak is kötelessége, hogy követelje az általános választói jog behozatalát. — Ezzel együtt azt is követeli azonban, hogy az ország vezetése, amikor az alkotmány sáncába a legszeleesebb rétegeket vonják be, továbbra is az intelligencia kezében maradjon, még pedig olyan módon, hogy a magyar állam magyarsága csorbát ne szenvedjen.

Még Rákosi Jenő beszélt s aztán megalkotották az országos tanácsot és módosították az alapszabályokat.

Táviratban üdvözölték a királyt és József főherceget. A királynak küldött telegramm többek között ez volt:

»A Gondviselés örökös Felségeden. Isten áldja a nemzetet, amelynek minden hűségét, erejét, tudását, lelkesedését készen tartja a trón és a haza szolgálatára.«

József királyi hercegnek, a kongresszus védőjének ezt az üdvözlő táviratot küldték:

Mint a kongresszus védőjét, Fenségedet és fenséges nejét, Angusztia királyi hercegnőt szeretettel üdvözlö a közművelődési egyesületek kongresszusa a mai napon Budapesten. Fenséged dicső atya nyomdokain járva, rokonszempvel és érdeklődéssel kíséri mindig a nemzeti és hazafias egyesületek működését. A kongresszus és alkotásai, valamint további munkássága részére tisztelettel kérjük Fenséged érdeklődését a szeretet ama mértékéig, amelyet Fenséged iránt táplál és őriz az egész magyar nemzet és a kongresszus minden tagja.

A király ezzel a távirattal válaszolt:

»O császári apostoli királyi felsége a magyar közművelődési egyesületek Budapestre egybegyűlt képviselőinek hazafias és hű érzelmeik, valamint hódolatuk nyilvánításáért legkegyelmesebb köszönetét küldi. O császári apostoli királyi felség kabinetirodája.«

József főherceg a következő táviratban válaszolt:

városok sötét füstfelhőkbe burkolva maradtak el. Ostendbe az angol időszámítás szerint éjjel fél tizenkettőkor érkezünk meg, s itt rögtön beszéltünk a hatalmas »Princesse Josefine« nevű angol gőzösre és öt órai tengeri ut után végre 38 órai utazás után Doverban léptünk az angol területre.

Átesve a vámvizsgálat kellemetlenségein Doverből örült sebességgel rohanó vonattal ma reggel 7 órakor érkezünk Londonba.

»Londonban hej van sok számos utca ... a kedves Bob herceg általánosan ismert dala ugyancsak ráillik erre a rengeteg nagy világvárosra.

A »Charing Cross óriási méretű pályaudvarról kocsikon elindulva, rögtön a szemünkbe ötlött az a különös jelenség, hogy az egész utcatorok egymástól alig különböző keskeny házakkal állanak melyeknek a földszinten egy-egy külön bejárata van. Angol honban ugyanis lehetőleg minden család maga lakik egy házban és legtöbbször a lakószobák egymás fölött az emeleten vannak elhelyezve. Második volt ami meglepett bennünket a város szédítően nagy forgalma, melyek minden különbözőbb lármája és zaj nélkül az egyszerű jóformán egyszerűen rendőrök, rendkívül ügyes és alig észrevehető vezetése mellett bonyolítanak le.

Társaságunk Londonban az egyik legelőkelőbb szállodába a Midland grand Hotelbe szállt és megérkezésünk után rögtön reggelizés is ült.

A reggeli ált: Tea, Kávé vagy csokoládé hideg és meleg sült, vaj, narancsiból stb. —

»Mind a ketten őszinte benső köszönetet mondunk a közművelődési kongresszusnak méltóságod által tolmácsoló meleg ragaszkodással telt üdvözléért. Kérem, méltóztassék igaz rokonszenvünk kifejezését és hazafiai üdvözlésünket is az egybegyűlteknek átadni. József főherceg.«

UJDONSÁGOK.

* **Urnapija a Szent László templomban.** Vasárnap nagy egyházi fényvel tartották meg a Szent László templomban az urnapi körmenetet. Az ünnepélyes szent misét dr. Lányi József felsz. püspök, a szent beszédet pedig dr. Pataky Arnold theol. tanár tartotta. A körmenet körüljárt a négy lombsátorhoz. Az áldás után a zenekarral kivonult disz-század disztűzet adott. Az oltári szentséget vivő püspök elé fehérbe öltözött leánykák virágot szórtak. Az istentiszteleten az iskolák és zárdák növendékei s nagyszámu ájtatos hívő vett részt.

* **Szent László ünnepe.** A nagyváradai Katolikus Kör ez évben is hálás kegyelettel ünnepélyesen üli meg Nagyvárad dicső alapítójának, Szent László királynak emlékét, június hó 27-én. Emeli az ünnepély jelentőségét, hogy teljes bucsúval van összekötve s körmenettel egybekötve megy végbe az ünnepélyes istentisztelet. Este 6 órakor pedig ünnepély lesz a főgimnázium disztermében, amelynek magas színvonalon álló műsora vonatkozásban áll a szentéletű dicső királlyal. Az egész ünnepség lefolyása a következő lesz:

1. Ünnepélyes körmenet. Indul a nagyvárad-olaszi plébánia-templomból a székesegyházba reggel félkilenckor, melyen a Kath. Kör tagjai a hívek között testületileg vesznek részt. Gyülekezés félkilenc óráig az olasz-olasz plébánia-templomban. 2. Délután 9 órakor a székesegyházban ünnepélyes szentmise és szentbeszéd. Sz. mise alatt a Kör tagjai a teljes bucsúval egybekötött szent áldozáshoz járulnak a hívekkel együtt. 3. Este 6 órakor ünnepély a premontrai főgimnázium disztermében a következő tárgysorozattal: a) Régi ének Szent László királyról. Előadja a székesegyházi énekkar. b) Szent László

király a középkori festészetben. Előadás, tartja dr. Némethy Gyula theol. tanár. c) Költemény, szavalja Sebestyén Gyula joghallgató. d) Boldogasszony Anyánk. Régi magyar ének, előadja a székesegyh. énekkar. Az ünnepélyre most küldik szét a meghívókat, melyek egyuttal beléptijegyül is szolgálnak.

* **A harmadik vashid.** A Széles-utca végén létesítendő harmadik vashid építését akként határozta el Nagyvárad városa, hogy a Szent László-téri hidat leszereli s ezt viszi át Széles-utcahoz s két oldalon megtoldva építi ott fel, a Szent László-téri hid helyére pedig tetszetősebb új hidat emel, lehetőleg akként, hogy annak felszerkezete ne legyen magasabb a gyalogjárók karjainál. Aa új hidra tervpályázatot is hirdettek, de egy pályamű sem tudta ekként megoldani a kérdést, egy nyílás alkalmazása mellett. Hogy a felszerkezet ne emelkedjék a hid felé, csak 227,000 koronába kerülő hiddal érnék el. A megszavazott költség pedig csak 130,000 korona. Így rátértek a szakértők arra, hogy egy közép pillérrel megleherne a kérdést oldani, 115,000 korona költséggel. Ez esetben Kőszeghy József főmérnök előterjesztése szerint a költségek a következők volnának: ideiglenes hid építése a Szent László hid mellett, a vashid építési idejére 20000 korona, az új hid vasszerkezete 115,000 korona, a közép pillér 30,000 korona, tehát a Szent László-téri hid építése összesen 165,000 korona, a 3-ik vashid költségei pedig 559,934 korona, tehát mindkét hid építése összesen 424,934 koronába kerülne, vagyis a törvényhatóság által megajánlott összegnél 15,000 koronával magasabb összegbe. A közép pillér alkalmazása ellen azonban a kulturmérnöki hivatal kifogást emelt. De ez, — a főmérnök szerint — elfogultság, mert a kulturmérnöki hivatal minden városi terv ellen akadályokat gördít. (?) Ezután fejtegeti a főmérnök, hogy a közép pillérrel való építés előnyösebb. A Szent László-téri hidat 10—15 év múlva ugy is le kell bontani, mert a fejlődő forgalomnak nem felel meg s akkor a vasszerkezetet nem lehet semmire felhasználni. Különben a főmér-

Altalában az angol erősen reggelizik és ilyenkor a husételeket el nem hagyja.

Délben egy kis pihenő után »Punch«-höz ültünk mely állott, hideg felvágott és szardínia, jéghideg leves, Rák, Rostbeaf, Desterből.

Mindjárt ebéd, helyesebben Punch után a Cook igazán szép magán fogatjain, átrobogva az óriási forgalmú és minden elképzelhető járműtől nyüzsgő utcákon, széles utakon, csodálva az egyes középületek szépségeit és óriási arányait, az angol parlament épületébe mentünk hol az angol földművelésügyi miniszter: Rt. Hon Earl Carrington fogadott bennünket, kinek részünkről Eszterházy László gróf fejte ki hálánkat az angol kormány irányukban tanúsított kitüntető szíveségéért.

Lord Carrington válaszában üdvözölte az Angol honba érkezett magyar gazdákat az angol király, a kormány és az angol nemzet nevében, azon óhajával kapcsolatban, hogy mi magyarok jól érezzük magunkat az angol földön. Köszönetet mond a magyarok látogatásáért, mert a nemzetek gerincét képező termelő gazdák egymáshoz közeledését, ismereteinek kicsérelését nagy horderejű nemzetközi érdeknek tartja.

A meleghangú üdvözlés után maga a miniszter vezetett bennünket körül a gyönyörű parlamenti palotában, melynek mesés szép és mégis mindamelllett izléselesen egyszerű berendezése méltán meglepett bennünket.

Megtekintettük a Lordok házát, amely teremnek az ősi hagyományos berendezése szín-

tén meglepett mindnyájunkat.

A nem nagy terem mellső részén van felállítva a díszes kettős trón a király és a királynő részére, a trónnal szemközt egy biborposztóval bevont széles gyapjuszék, melyen ülve elnököl ülések idején a főrendiház elnöke parókéval a fején. Az ülések félkörben felállított és vörös bőrrel bevont pamlagokból állakülön megjelölt helyek nincsenek, a miniszterek az első sorban foglalnak helyet.

A gyönyörű épület megtekintése után Lord Carrington mindnyájunkkal barátságosan kezet fogott sőt a kocsijainkig kísért mi igen magas kitüntetés.

Az angol parlament megtekintése után az Angol királyi gazd. egyesület székházába mentünk, hol a devonsbirei herceg fogadta a társaságot. Itt ismét Eszterházy gróf üdvözölte a magyarok nevében a herceget, a herceg pedig válaszában örömeinek adott kifejezést a magyar gazdák látogatása fölött.

A herceg fogadása után teára hívta meg társaságot, melynek fogyasztása közben kicsit kezdtünk összelegelni az angol urakkal.

A királyi gazd. egyesület elhagyása után sétakocsizást tettünk a városban, De az első impressiót még nagyvonásokban is lehetetlen papírra vetni, aki még Londont nem látta, annak még elképzelni is bajos e város hihetetlen forgalmát, szépségét és nagyságát.

Holnap Cánbrigebe rándulunk. De erről és a többről majd máskor számolok be

gútori Földes Béla.

nők elég szépnek találja azt a tervet is, amely szerint diszesen felülemelkedik a felszerkezet, mert villamos vasuti vezetékét úgy is kell felerősíteni s akkor csak nem lesz meg a szabad kilátás a hid felett. Hogy melyik tervet fogadják el, döntsön a szépészeti és közlekedési szakbizottság.

* A Szent László templom festése. Nagyvárad egyik érdekes, régi temploma: *Szent László templom*, belső átalakításon megy keresztül, a nagyvárad i. sz. káptalan és dr. *Fraknoi Vilmos* cz. püspök bőkezűségéből. A templom belsejét diszesen kifestik s műbecsrel falfestményekkel (al fresko) látják el. A freskók az ország legkiválóbb templomfestője *Tury Gyula* ecsetje alól kerülnek ki, aki azokat a nagyhirű történetű *Fraknoi Vilmos* cz. püspök megbízásából és költségére készíti. A három pompás freskó közül kettőnek tárgyát Szent László életéből vette a festő. Az egyiknek tárgya Szent László Váradon templomot épít, a másik azt a jelenetet örökíti meg, mikor a nagy király a sziklából vizet fakaszt. A művész most dolgozik a vázlatokon. A templom dekoratív festését *Novák István* jeles dekoratív festő készíti. Az állványokat most állítják fel a templomban. Míg az állványozási munkákat végzik, körülbelül egy hétig, a Szent László-templomban nem tartanak istentiszteletet, azonban mikor a festési munkákat végzik, naponként reggel 7 órakor csendes szent mise lesz a Szent László-templomban. Az egész munkát alatt különben minden reggel szent mise lesz a Teleky-utcai kis kápolnában is.

* A munkásbiztosítási választott bíróság elnökei. Sok kellemetlenségre szolgáltatott alkalmat, hogy az új munkás betegségyő és baleset esetén biztosító törvényt életbeléptették, de nem volt illetékes fórum, amelyhez az esetleges sérelmekkel szemben jogorvoslásért fordulhatott volna a biztosított munkás. Ezen a bajon most segítt az igazságügyminiszter s megalakította a választott bíróságokat. A miniszter a nagyvárad munkásbiztosítási választott bíróság elnökévé dr. *Csulyok Béla*, helyettes elnökévé pedig *Vámosy Mihály* nagyvárad királyi törvényszéki bírákat nevezte ki.

* Munkaadók szövetsége Nagyváradon. A nagyvárad építőiparok szervezete Nagyváradon meg akarja alakítani a munkaadók szövetségét. E célból vasárnapra *Rendes Vilmos* értekezletre hívta össze a munkaadók vezető férfait. Az értekezlet a Kereskedelmi és Iparkamara disztermében folyt le. Az értekezleten Budapestről megjelent *Farkas Elek* főtitkár. A főtitkár kifejtette a szervezkedés nagyszabású felhívta a megjelenteket a szövetség megalakítására. A megjelentek nagy örömmel fogadták el *Farkas* indítványát. A gyár-iparosok nevében *Mártonffy Marcel* szintén hozzájárult a javaslatához. Ezután az értekezlet egy bizottságot küldött ki s ennek tette feladatává a továbbiak előkészítését.

* A Körös-partfal építése. A városház mellett levő közös kőgát helyett Nagyvárad város törvényhatósága beton partfal építését határozta el. *Közzeghy József* főmérnök most előterjesztést tett a városi tanácshoz, hogy a partfal munkálataira a pályázat-kiírási műveleteit elkészítette. A pályázatot mielőbb ki kell írni, hogy a munkálatokhoz augusztus 15-ig hozzáfoghassanak s ez esetben még a fagyok beállta előtt elkészülhet. A pályázatra 30 napi időt javasol kitűzni. Az ajánlatokat ugyanis fel kell

küldeni a kereskedelmi miniszterhez s ha ott sürgősen elintézik, augusztus 15—20 táján megkezdhetők a munkák. A jelenlegi partfal annyira rozoga, hogy azért felelősséget nem vállal. A 130000 korona költség a másfél milliós kölcsönből fedeztetnék. Ha pedig ebben nem találna fedezetet, folyó számlára kapna pénzt a város. Az iskolák és a járdák építését nem kell ez évben kifizetni s így jutna pénz a Körös-partfalra. Ujváros fejlesztésére a partfal építése az első lépés. A Szent László-tér burkolását sem lehet addig elkezdni, míg a partfal el nem készül.

* Árlejtés az iskolák kibővítésére. Nagyvárad városa kibővíteti a széles-utcai és a váraljai községi iskolák épületeit két-két tanteremmel. Az építési munkálatokra tegnap tartották meg a versenytárgyalást a városházán. A pályázatot úgy írták ki, hogy ajánlatot tehettek az egész építkezési munkákra, de munkasakonként, az egyes ipari munkákra is lehetett pályázni. Ajánlatot adtak be: *Rendes Vilmos* aki a váraljai iskolánál szükséges munkák egy részéről 7 és fél százalékot, a széles-utcai iskolánál szükséges munkák egységéről pedig 6,8 százalékot enged; *Fey Részó* mindkét épületnél a bádogos és vízvezetési munkákat 1897 kor. 56 fillérért hajlandó elkészíteni; — *Goldberger Lajos* a bádogos munkákat 622 kor. 94 fillérért; — *Hirsch és Frank* (Budapest) a szükséges kályhákat 1380 koronáért hajlandó szállítani; — *Pankolics Károly* a váraljai iskolánál a föld-, kőműves-, cseredex- és bádogosmunkákat 3686 koronáért; — *Vicsay Testvérek* a lakatos és vízvezetési munkákat 2586 koronáért; — *Fábián József* a két iskolánál az asztalos, lakatos, mázó és üveges munkákat 4843 koronáért; — *Madarász Gyula* a két iskolánál a költségvetést összegből 7 százalékot enged; — *Hann Lajos* a széles-utcai iskolánál szükséges munkák költségvetéséből 1 és fél százalékot enged; *Reisinger József* (Kolozsvár) pedig a mindkét iskolánál szükséges munkák költségvetési összegéből 5 százalékot enged. A városi főszámvevői hivatal számításokat tesz, hogy kinek az ajánlata a legelőnyösebb a városra.

* Életveszélyes tévedés. Nagyszalontai tudósítónk borzalmas dologról ad hírt, mely Sarkad község határában történt meg. Tegnap délelőtt *Szabó Géza* juhászbojtár a nyáját legeltette a sarkadi határbán. Legeltetés közben a nyáj mellől messze el bandukolt a legény s a kutyára bizta a nyáját. Jó messze volt már a nyájtól, amikor a fűben két kutya alakját látta. A kutyák rendesen összemarokodtak a bojtár kutyájával s e miatt ha tehetné el elpusztított egyet-egyet a kóbor ebek közül. Most is amikor észre vette a két alakot, lekapta a válláról a fegyvert s célba vette azokat. Rövid célzás után eldőrdült a fegyver s a következő pillanatban fájdalmas jajkiáltás hallatszott. A juhászbojtár megrémülve futott a célhoz s ott két testvérét *Szabó Károlyt* és *Andrást* találta halálra sebezve. A golyók a gyermekeket találták. A könnyelmű bojtár ugyanis a helyett, hogy meggyőződött volna róla, hogy a fűből kilátzó két alak tényleg kutya, egyszerre elsütötte a fegyverét s így következett be a rettenetes tévedés. A megrémült juhászbojtár keserves zokogással borult a két gyermekre azután önként jelentkezett a csendőrségen. A két gyermeket súlyos sérüléssel beszállították a gyulai közpórházba. A legényt pedig letartóztatták.

* A nagylétei sáskajárás. A nagylétei sáskajárás egyre terjed, napról-napra nagyobb és nagyobb területet pocsékol el a veszedelmes féreg. Tegnap végre megérkeztek a gépek a Hortobágyról. A hortobágyi pusztitáznál azonban

jelenleg még csak két gépet nélkülözhetnek s így csak ez a két gép érkezett meg négy szerelővel Nagylétára. A sáska pusztításáról a székellyhidi főszolgabíró tegnap tette meg írásbeli jelentését az alispánnak. A jelentés mindenben megegyezik lapunknak ide vonatkozó közleményeivel. A főszolgabíró az egész járás területére kiadta rendeletét, hogy az előjárók kötelesek a községek határait figyelemmel kíséreni s ha a sáska mutatkoznék, azonnal a legszigorubb óv-és védőintézkedéseket kell foganatosítani. A megfertőzött területekre sertés, liba, tyúk és kacsanyájat rendelt kihajtatni a főszolgabíró. Ezek tudvalevőleg igen jó pusztítói a sáskáknak. A megfertőzött területekre *Jablonszky* miniszteri kiküldött ma reggel fog kiszállani s tulajdonképpen akkor veszi kezdetét a veszedelmes féreg pusztítása.

* Gondatlanság áldozata. *Boros János* álmosdi gazda felesége tegnap főzés közben az udvarra ment s két éves *Róza* nevű leányát a konyhában egyedül hagyta. A kis gyermek ez alatt a tűzhely közelében levő lugkőoldattal teit üveget elővette s annak tartalmából meglehetősen mennyiséget ivott meg. Az anya visszatérte után nem vett észre semmit. A kisleány egy negyedóra múlva borzalmas kínok között meghalt. A hatósági orvosi vizsgálat megállapította, hogy a leány lugkőmérgezés következtében halt meg.

* Pusztító villám. Tegnap éjjel igen sok helyen rettenetes zivatar dühöngött. A nagy forróság után egyszerre elborult az ég s a sötét felhőkből sűrű vakító fény hullámok cikáztak elő. A villámok földet rázó dörgések kísérték. Oly sűrű villámhullás mostanában nem igen volt, mint tegnap éjjel. A vihar egy óráig tartott s ezalatt valóságos itéletidő tombolt. Különösen a vidéken voltak nagy viharok. — *Csernyóháza* a villám egy *Szerakucz Mihály* nevű ember házába csapott s azt azonnal lángra gyújtotta. A ház lakói aludtak, azonban a nagy csattanásra s dörgésre fölébredtek s ki tudtak menekülni. A menekülők nem vették észre, hogy a család egyik tagja, *Szerakucz Ilona* a villám lecsapása után is alszik s így őt bent hagyták az égő épületben. A ház teljesen elhamvadt minden felszerelésével együtt. A bentmaradt leány szintén megégett. Hosszas keresés után kivették a hamu alól a szerencsétlen leány megszenesedett testét.

* Új műsor a Bazárban. Az Edison zsinház ma ismét kitűnő új műsort mutat be *Pathé Frère* cég elsőrendű képeiből a Bazárkertben. Az új műsor előreláthatóan ismét nagy sikert fog aratni. Érdekes számal közül kiemelkedik az *Olympini* játékok című szenzációs Sportkép, a *Smirna* s a *Fekete hereegnő* című látványosság, azonfelül egész sereg mulattató bohózat.

* Joghallgató ügyvédi irodát keres, lehetőleg egész napra. Szép és gyors írás. Nagy praxis. Cimeket a kiadóba kérek.

* A Pannónia-szálloda télikertjében és éttermeiben a zóna reggelit naponta felszolgálják étlap szerint. Állandóan frissen csapott *Dréher* sör.

* Akar Ön jó bort inni? akkor siesen *Paizs Béla* vendéglőjébe, ahol olcsó pénzért kitűnő konyhát, pompás borokat, szolid kiszolgálást s jéghideg finom sört talál s kellemesen eltöltheti üres óráit a rekkenő hőségben a nap izzó sugarai ellen édes menedéket nyújtó hűs kerthelyiség árnyas fái alatt.

* Egy röptülő sörshordó kaladjai és egész özőn kacagtató, humoros felvétel, a világhírű *Pathé*-gyár pompás fölvételei szóra-

koztatják a mulatnivágyó publikumot a *Nemzeti-szálló* pompás kerthelyiségében, amely kitűnő levegője mellett szolid kiszolgálásáról és jó konyhájáról híres. A mozgólénykép előadások egész este tartanak, minden második nap új műsor. *Belépti-díj nincs.*

* **Európa mozija.** Kies fekvésű, hegyi ózondus levegőjű kerthelyiségében a szolid kiszolgálásáról és pompás konyhájáról híres *Európa-szálló*nak remek mozgólényképek, az Apolló-mozgólénykép-színház mesésen sikerült főlévételei szórakoztatják a mulatni vágyó közönséget. A széles vetítő-vásznon meglevenednek az orosz forradalom véres mozzanatai, az anarkisták, a forradalmárok bombáinak borzalmas pusztításai markáns, élethű színekkel peregnék be előttünk, majd a kacagtató bohózatok és a legaktuálisabb, legújabb párisi főlévételek szórakoztatják a publikumot. *Belépti-díj nincs.* Szolid kiszolgálás. Igen olcsó árak. A zenét *Varga Stéfi* teljes zenekara szolgáltatja.

* **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-3-4 naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

* **Panama kalapok, nyári férfi ingek és színes cipők REICHARD** ruháiban olcsón lesznek árusítva.

IRODALOM.

Religio.

A dr *Dudek* János szerkesztésében megjelent kitűnő katolikus tudományos folyóirat június 21-iki füzete röviden, de igen talpraesett megjegyzésekkel tárgyalja a legújabban aktuális lett »placetum regium« kérdését. Dr *Kröger* Aladár hosszabb tanulmányt kezd »Az uszóra és büntetése« címmel; ez a füzet a tanulmány első részét közli, mely visszatekintést vet az uszóra különféle szabályozására a múltban, különös tekintettel a római jogra, a magyar jogforrásokra és az uszorával szemben tanúsított köztelfogás változásaira.

Zubriczky Aladár az új Syllabus dogmatikai jelentőségéről, *Fablonkay* Gábor az angolországi katolikus iskolákról, *Zambay* Béla a sinai törvénytáblákról ír igen alapos és tanulságos cikkeket. A füzetet az egyházi világkrónika és a könyvismertetések változatos cikkei és a szerkesztő jeles természettudományi leveleinek folytatása zárja be. A hetenkint megjelenő kiváló folyóirat előfizetési ára egy évre csak 12 korona.

TANÜGY.

Rajzkiállítás az ipariskolában.

A helybeli polgári iskola egyik emeleti tantermében vasárnap délelőtt egy komoly érdeklődésre méltó rajzkiállítás nyílt meg, mely a nagyváradi iparostanoncok intelligenciájáról tesz tanúságot. Minden egyes iparág képviselve van rajzaival s az elért eredmény a tanári kar össz munkásságának köszönhető. A legfigyelemre méltóbbak az épület- és műlakatos szakmába vágó szakrajzok. E csoport élén mint oktató *Kovács* Ferenc áll, aki elismert szaktudással vezette a tanulók oktatását. A többi csoportokban *Biró* tanító, *Mathé*, *Mikusay* és *Kovács* László polgári iskolai tanárok működtek szintén figyelemre méltó eredményt érve el. Az iskola igazgatója *Szűcs* Izsó, a kiváló rajztanár.

A vizsgáló-bizottsági elnökök értekezlete. Dr *Dóri* Ferenc iskolaszéki alelnök, valószínűleg az elnök megbízásából értekezletre hívta össze a községi elemi iskolák évről évről kiküldött alelnököket. Az értekezlet holnap, szerdán délután 5 órakor lesz a város-házán.

Az érettségi vizsgák eredménye a kereskedelmi iskolában. A felső kereskedelmi iskolának f. hó 20-án és 22-én tartott érettségi vizsgálatára a következő eredménnyel zárult: Jeles érettek: Blum I. Dezső, Kardos Sándor, Rosenthal József. Jólérettek: Bárán Arán, Bodor Sándor, Gelber Sándor, Kain Tibor, Kesztenboum Mór, Kohn Jenő, Lévai Sándor, Reich Gerő. Érettek: Bartos Zoltán, Benedek Elek, Diner Ferenc, Erdélyi Andor, Gárdos Henrik, Kalenda János, Káhn Sándor, Léderer Ervin, Losonczy Gábor, Máty Bálint, Molnár Pál, Pollák Lajos, Rosenthal Andor, Schwartz Sándor, Stern Márton, Widder Aladár, Zsuthy Andor.

TÁVIRATOK.

A paksi választás.

Budapest, június 22. A paksi választás a függetlenségi párti jelölt győzelmével végződött. Madi Kovács János 1278 szavazattöbbséggel lett megválasztva Babocsay Sándor balpárti jelölttel szemben.

Az osztrák diák-sztrájk vége.

Bécs, június 22. Az itteni nemzeti diákok elhatározták, hogy holnap beszüntetik a sztrájkot.

Brünn, június 21. A cseh technika hallgatósága tegnap este Crimm rektor elnöklése alatt tartott ülésen elhatározta a sztrájk beszüntetését. A sztrájkbizottság feloszlott.

Prága, június 21. A német technika hallgatói egyhangulag elhatározták a sztrájk beszüntetését és így holnap mindkét német főiskolán az előadások megkezdődnek.

Bécs, június 22. A főiskolai sztrájk be van fejezve. Az előadások, melyeket mindenütt megkezdettek, nyugodtan folytak le, csak Lamasch tanár előadásán merült fel incidens. A vidéki egyetemeken is befejezték a sztrájkot Innsbruckban az előadásokat valószínűleg szintén még holnap megkezdik.

A perzsa forradalom.

London, június 22. A Times jelenti Teheránból tegnapi kelettel: A miniszterek azon fáradoznak, hogy a békét helyreállítsák, de a sah követelése, melyek a nacionalista vezérek száműzését, a politikai klubok bezárását, a sajtócenzurát és a palotaőrségnek 10.000 emberre való szaporítását foglalják magukban, olyan természetűek, hogy a békét csaknem teljesen kizárják. Atól tartanak, hogy holnap nyíltan kitör a konfliktus.

Teherán, június 22. A vidéken a csapatok megtagadták az engedelmességet. A katonák viselkedésének az volt oka, hogy már több hónap óta nem kaptak fizetést. A vidéken mindenütt a legrosszabtól tartanak.

Egy család pusztulása.

Kecskemét, jun. 22. A Budás-pusztán Szabó István aratásra ment s odahaza hagyta 25 éves feleségét s négy gyermekét. Pénteken délután Szabóné egyszerre rosszul lett s a szoba ajtajában élettelenül rogyott össze. A hulla eltorlaszolta a kijárást. A gyermekek 36 órán keresztül maradtak a szobában étlen-szomjan anélkül, hogy ki tudtak volna jutni. A szomszédok csak későn vették észre a szerencsétlenséget s ekkora már a legkisebbik gyermek meghalt. A többiek eszméletlenül feküdtek a hulla mellett. Az alélt gyermekek életben maradásához nincs remény.

Oroszország új hadihajói.

Pétervár, június 22. A birodalmi tanács pénzügyi bizottsága 11 millióval nagyobb összegben állapította meg a tengerészeti költségvetést, mint aduma. A bizottság 11 milliót új hadihajók építésére szánta. A nagy áldozatra az oroszokat a japán háború készítette.

Marokko.

London, június 21. Madridi táviratok azt mondják, hogy a marokkói kérdés ott nagyon komoly aggodalmakat kezd előidézni. — A Larache előtt álló Carlos V. nevű hajó parancsnoka drótnélküli táviratot küldött, melyben jelenti, hogy az összes parti városokban leirhatatlan pánik uralkodik.

Az európaiak vérontástól félnek. Tangerből Kadikba érkezett utasok azt beszélik, hogy két spanyol cirkálóhajón esapatok állanak készen, hogy az első zavargásoknál partra szálljanak. Tangerbe számos mér vezér érkezett, hogy Muley Hafidot szultánná kikiáltssa.

Igazságszolgáltatás.

A tivornya vége.

Ez év márciusában történt, hogy Nagyrábé község korcsmájában együtt mulatott *Gyenge* Gyula és *Sz. Nagy* Lajos odaváló két legény. Mulatozás közben valami fölött erősebben összeváltak s a heves vita oda fajult, hogy *Sz. Nagy* Lajos sulyosan megsértette a pajtását, aki bosszút forralva távozott a korcsmából s este, mikor az ittas ember hazafelé dülöngélt, egy olmosfejű bottal a szó szoros értelmében szétverte a koponyáját s a véres hullát kifosztva, ott hagyta az utszélen.

Halált okozó sulyos testi sértés és lopás vétsége miatt ült törvényt a tegnapi nap folyamán *Gyenge* Gyula fölött a nagyváradi kir. törvényszék esküdtbirósága, amelynek a tárgyalását dr *Sulyok* Béla elnök, *Szentlélek* László és *Vámosy* Mihály szavazóbírák segédletével vezette. A közzéadott Váry Albert kir. ügyész, a védelmet dr. *Poynár* Szevér ügyvéd képviselte. A vádlott beismerő vallomása mellett a nagyszámban beidézett tanúk valamennyien terhelő vallomást tettek, amelyre támaszkodva az esküdtszék a nagyhatású, irgalmas jogi érvekben gazdag éles logikával kidolgozott pörbeszéd után a késő esti órákban marasztaló verdiktet hozott, melynek alapján a törvényszék *Gyenge* Gyulát halált okozó sulyos testi sértés vétsége miatt 3 évi fegyházra ítélte. Az ítélet jogerőre emelkedett. A tárgyaláson résztvett a kir. főügyész is.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(75)

IX.

A sértő modorra, melylyel a herceg Zinkáról beszélt, Sempály felpattant. — Nem kímélte magát; őszintén tökéletes tárgyilagossággal szólt Zinka mellett s ön maga ellen. Amilyen önző, ideges és testileg, lelkileg elkényeztetett ember volt, aljasnak nem mondhatta senki. Onvádja nem ismert határt. Ugy érezte, mintha a sértegetések által, melyekkel illette magát, eltörölhetné mindazon jellemtelenségeket, melyeket az utóbbi napokban elkövetett. Mindent elmondott. Azt is, hogy Zinkát első perctől fogva szerette, hogy már közel volt ahhoz, hogy megkérje, midőn a véletlen egyszerre lehűtötte lelkesedését. Elmondta, hogy hányagolta el a leányt, hogy igyekezett az unokanővérével való folytonos együttlét által maga és Zinka közé áthághatatlan akadályt gördíteni — s hogy ragadta meg egyszerre a szenvedély, mint valami gonosz hatalom, midőn váratlanul találkozott vele Brancalonénál és karjaiban felemelte. Igen, mindent elmondott egész azon percig, midőn a leány fejebszéjéig vállára hajtá.

— Ilyen ártatlanság előtt térdet kell hajtani — fejezé be szavait. — S hogy mind az amit mondtam róla nem túlzás, azt bizonyíthatja egész Róma. Kérdezd meg Vulpini Mariát, Truynt, még Ilseberghéket is, — Siegburgot itten.

A herceg ez utóbbihoz fordult

— Nem értem a dolgot. Igaz-e mindaz, amit a leányról beszélt, vagy magánkiáltás van?

Siegburg felelete egyszerű és meleg volt. Tudvalevőleg egy fiatal emberre nézve nehéz egy nagyon szép leányt úgy dicsérni, hogy az meg ne ártson neki. A tanúság, mit Zinka mellett tett, a tapintatosan tartózkodó, tiszteletteljes lelkesedés mesterműve volt.

A herceg arca mindinkább elkomorult.

— Arról a leánykáról van szó, kivel a multkor itt, ezen a téren találkoztunk? — kérde.

— Arról! — felelé Sempály.

— Nővére ama követségi titkárnak, kit a nagykövet tegnap bemutatott nekem és unokahuga öreg ezredesemnek?

— Az.

— Azok után, miket mindannyian mondtok, nemcsak feddhetetlen, de általánosán tisztelt egyéniség.

— Az.

A herceg egy percig hallgatott. Minden izében azon osztály előítéleteiben gyökerezett, melyben született és nevedett. Egy Sempály házássága egy Sterzl kisasszonnyal előtte valami hallatlan volt. Azon szívós tisztelettel hajolt meg a hagyomány előtt, mint gróf O'Alton Shée »le respect des ruines« nek nevez. Azonban ezeknek szép, nagyszerű romoknak kellett lenniök, különben nem tettek reá semmi hatást.

Fejét kezére támasztva, még mindig a vacsoraasztal mellett ült, melyen a félig telt pezsgőspoharak csillogtak és a csokrok a hölgyek tányérjai mellett maradtak. Egyszerre felemelte fejét és a »High life«-re mutatva: — Már elolvastad volt e cikket midőn a Palazzo Veneziában hozzád jöttünk? — kérde.

— El.

A herceg felemelkedett.

— Es nem maradtál Rómában, hogy a leányt védelmezd? — nagy tekete szeméi villogón szegződtek fivére arcára. — Kikocsiztál

velünk és ezen fiatal hölgy hírnevét egy egész napon át Róma minden rossz nyelvének vetted oda, s mindezt előttem való, egy kellemetlen jelenet előtt való rettegésből? Te ebben a dologban kezdettől végig jellemtelenül viselted magad, úgy ama fiatal lány, mint szegény anygunk iránt ott benn — ezzel az ajtóra mutatott, melyen át a két komtesz édes anyjukkal eltűnt. — Természetesen nem fogsz éhen halni, apanageodat ki fogják neked fizetni, mint eddig is Minden egyéb nézve azonban mindennek vége köztünk. Nem értjük egymást. Menj!

(Folyt. köv.)

NYILTÉR.

Gazdasági

KÖTELEKET,

Kéve köteleket,

zsinórokat, zsinegeket, tor-

naszereket és hinta ágya-

kat minden méretben.

Zsákokat

Ponyvákat,

bármely minőségben

legolesóbban

szállít

Radó Samu és Tsa

kötélfonó ipartelep

Nagyvárad, Nagyvásár-tér. Telefon 240.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

ÉRTESÍTÉS.

Miután egyes tisztelt vevőim panaszkodnak, hogy a konkurrencia azzal akarja őket félrevezetni, hogy cégem **kosztümöket és ruhákat már nem vállal**, ezuttal értesitem a nagyérdemű vevőközönséget, hogy elsőrangú műtermeimben a legjobb kiállítású kosztümök készítése úgy most, mint a jövőben elvállaltatik s eltérés csupán annyiban van, hogy az árak az eddigiekénél jóval alacsonyabbak.

Műtermeim vezető szabásjai: **Böhm és Friedmann** urak elég garanciát nyújtanak arra, hogy a legkényesebb igényeket is minden tekintetben kielégítem. Ennélfogva felhívom a tisztelt érdeklődőket, hogy szükségletük beszerzése előtt áruházamat okvetlen felkeresni méltóztassanak, hogy áraim olcsóságáról személyesen meggyőződést szerezhessenek.

Kiváló tisztelettel

Ifj. Kohn Sámuel.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, június 22.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, június 22.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.36
Rozs okt.	—	8.06
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.89

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. június 22.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	145.—
Osztrák járadék papirban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsors-jegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arany	—	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Székely Imre
 elsőrangú úri- és női fehérnemű
 tisztító intézete
 Nagyvárad Színház-utca 4.

Mont Frigyes
 üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
 Kossuth-utca, Mezey-ház.
 Telefon szám: 474.

SEBŐ IMRE könyv- és papírkereskedő
 NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT.

**A NAGYVÁRADI FÜRDŐK
 ÚJ MENETRENDJE.**

NAGYVÁRAD—PÜSPÖK-FÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velenée >	8 01	10 01	2 21	5 01	6 52	9 28
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖK-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 38
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 43
V.-Velenée >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velenée >	8 11	10 11	2 31	5 11	7 02	9 38
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 17
Rontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 24
V.-Velenée >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 30
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 34

BETON VÁLLALKOZÓ

szíves figyelmébe ajánlom a T. K. építész és építető uraknak, hogy vállalkozom egyszerű munkáktól legdiszesebb kivitelig, ugymint Terrázó, vasbeton, cément, burkolatok. Rendelésre készítek márványutánzat, szokli vagy kör és függő lépcsőket, úgy Rabic falhoz gipsztáblák készítését cémentből. Fürdőkád, vízmedencék és földalatti csatornák levezetését lelkiismeretesen és jutányosan készítek. Kész betonszöveket eladásra tartok 10 és 15-ös 20-as 30-as belméretekben. A nagyérdemű közönséget értesítem, hogy levélbeni fel-szólításra úgy vidéken, mint helyben készséggel megjelenek. Becses pártfogásukat kérve,

kiváló tisztelettel. 259

BODÓ SÁNDOR cémentező-mester
 Nagyváradon, Vitéz-u. 18. sz.

Wallerstein
Fülöp Fiai cég

Bémer-tér, Pannonia mellett

a bekövetkezett

holt idényre

a rőfös áruk árait
 tetemesen leszá-
 litotta.

Magyar királyi Államvasutak Üzletvezetősége Arad.
 10271—1908. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak Szent-es államásán levő pályavendéglő bérletére ezennel zárt ajánlatu pályázat hirdettetik.

A bérlet 1906. évi november hó 1-ével kezdődik és tart azon időponttól számított öt éven át, vagyis 1913. évi október hó 31-ig.

A bérleti feltételek, valamint az ételek és italok árjegyzéke az elulirott üzletvezetőség I. osztályában a rendes hivatalos órák alatt hét-köznapokon d. e. 6 órától d. u. 2 óráig megtekinthetők, vagy kívánatra postán megküldetnek, miért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy azokat ismerik és egész terjedelmökben kötelezőknek elfogadják.

Az 1 koronás bélyegű és ajánlat a pályavendéglő bérletére a 10271—1908. számhoz felirattal ellátott borítékba zárt, lepecsételt és két tanu előtt aláírt ajánlatok a vonatkozó okmányokkal (erkölcsi bizonyítvány, iparendedély stb.) együtt 1908. évi augusztus hó 12-én déli 12 óráig az elulirott üzletvezetőség általános (I.) osztálya főnöknél nyújtandók be.

A bánatpénz fejében 100 kor., azaz egy-száz korona készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1908. évi augusztus hó 11-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége gyűjtőpénztáránál leteendő.

Takarékpénztári betétkönyvek bánatpénz-képen nem fogadtatnak el. Értékpapírok a budapesti, illetőleg a bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett, 14 napnál nem régebbi árfolyam szerint jegyzett értékben, de sohasem névértéken fölül fognak számíttatni.

A készpénzben letett összeg után kamat nem fizetteik.

A bánatpénz letétele az ajánlatban megemlítendő, de a letételről nyert pénztári letéjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Ezen feltételektől eltérő, vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett, valamint a távirati ulon tett ajánlatok figyelemben nem vétetnek.

Az ajánlatok közt a választás a felajánlott bérösszegre való tekintet nélkül történik.

Aradon, 1908. május hóban.

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK

és

PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özr. Mustó Jánosné.

Ingyenes munkaközvetítés.

Iparostanulók elhelyezése.

Felhívjuk a t. szülők és a t. iparosmesterek figyelmét ama körülményre, hogy ingyenes tanoncközvetítő irodát állítottunk fel. Ennek célja az ipari pályára készülő tanulókat állandó felügyeletünk és ellenőrzésünk alatt jóra való, gondos és szakavatott iparosmestereknél elhelyezni.

A hivatalos órák alatt naponta d. e. 11—12-ig és d. u. 4—6-ig csakis személyes jelentkezéseket fogad el.

Az Inas-Othon és az iparokt. bizottság megbízásából:

Szűts Izsó,
 ipariskolai igazgató.

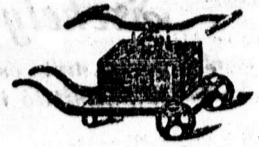
STERN JAKAB

első nagyvárad villanyerő: berendezett réz és harang-öntője, épület, díszbádagos és vízvezeték felszerelő.
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.
Városi és vidéki telefon 194.

Készít ércárut, géptelszereléseket, fém és sárgaréz, nyersöntvények, bárminemű cse-

gők, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőz-vezetékhez szükségeltető sárgaréz és fémmunkákat, mindennemű épület és díszműbádagos munkákat, víz-vezetési berendezéseket. Saját találmányu és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN fejlesztő készülékeimmel felszerelék városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat.

Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközök.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kifünő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját termései, kifünő boraival, finom Dreher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Nyári vendéglő.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint az előnyösen ismert **Karger-féle vendéglőt átvetttem** és megnyitottam.

Egyetlen vendéglő a hegy tővében.

Állandóan frissen csapott kőbányai sörök, országos híru borok. — Hideg és meleg ételek.

Figyelmes kiszolgálás. — Tekopálya.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

kiváló tisztelettel

Roskoványi László,

bérlő.

Ad. 2571—1908. számhoz.

Hirdetmény.

A fegyver- és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t. c. alapján felhivatnak mindazok, kik a város bel- és külterületén akár önvédelem, akár vadászat céljából vagy pedig ereklényként tartott lőfegyverek birtokában vannak, miszerint azokra vonatkozó bejelentéseiket Nagyvárad város adóhivatalánál, a vadászati jegy iránti bejelentéseiket pedig a polgármesteri hivatalnál i. évi június hó 30-ik napjáig megtenni annyival inkább el ne mulasszák, mivel ellenesetben a törvény 42. § a értelmében az eltilkolt vagy adó alól elvont minden darab fegyver után 20 koronától 40 koronáig terjedhető pénzbírsággal fog sújtatni.

Nagyvárad, 1908. június hó 20-án.

Városi adóhivatal.

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

24

Közgazdasági Bank Részvénytársaság.

Felhívás.

A közgazdasági bank r.-társaság 1908. május 10-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 100,000 koronáról 2000 drb. uj 200 kor. azaz kétszáz korona névértékű részvény kibocsátásával.

500,000

azaz ötszáz ezer koronára emeli fel s egyuttal a régi 100 drb. 1000 korona névértékű részvényeket 5000 drb. uj egyenkint 200 azaz kétszáz korona névértékű részvényt nyel kicseréli.

A 2000 drb. uj 200 kor. névértékű részvény kibocsátása a következő módzatok mellett történik:

- 1) a részvényesek az uj részvényre elővételi joggal bírnak.
- 2) az uj részvényesek az 1909. évi üzleti jövedelemben, a régi részvényekkel egyenlő arányan részesednek.
- 3) a részvényesek elővételi jogukhoz való igényüket, részvényeiknek lebélyegzés végett az intézet helyiségében való bemutatásával legkésőbb május hó 31-ig gyakorolhatják.
- 4) a részvények értékében a jegyzéskor 10 százalék azaz husz-husz korona és 3 kor. kiállítás és bélyegdíj fizetendő.
- 5) A fentmaradó 90 százalék, vagyis 180 kor. a következő részletekben és határidőre fizetendő be.

1908. június hó 1-én	30 korona
» július hó 1-én	20 »
» augusztus hó 1-én	30 »
» szeptember hó 1-én	20 »
» október hó 1-én	30 »
» november hó 1-én	20 »
» december hó 1-én	30 »

6) A befizetések után f. év végeig 5 százalék kamat lesz megtérítve s a befizetések természetesen egy összegben, vagy nagyobb részletekben is teljesíthetők.

Közgazdasági Bank
Részvénytársaság.

Saját termésü

Ó vörös gyógy bor literenként 50 kr.
Asztali borok > > 36—40
Pecsenye borok > > 50—60
Kifünő réz ürmös > > 50 kr.

Stettner István, Kapucius utca.

Mérlegképes könyvelő

német, angol levelező prima ajánlatokkal
egész vagy fél napra foglalkozást keres. — Cim a kiadóban.

Friedländer I. Izsó

angol uri-divat szabó

NAGYVÁRAD, Szent János-utca -14.

Értesitem az igen tisztelt vevőimet és a nagyérdemü közönséget, hogy a **tavaszi és nyári idényre** a ruhaszövet különlegességeim megérkeztek és azokból állandóan nagy raktárt tartok. Kivánatra mintákat házhoz küldök

Angol, skót és belföldi különlegességek.

Pontos kiszolgálás. — Modern szabás.

Izléses munka.

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.
KELLEMEK, KISSÉ SAVANYKÁS ÍZÜ, VASMENTESITETT, SZÉNSAVDUS,
RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.
ORVOSILAG AJÁNLVA. ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyómódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, légutak és a kiváiasztószervek hurutos bántalmainál kifünő hatásúnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buziási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.
Főlerakat Nagyváradon: **Friedl és Jörös** cégnél.